תורה אור

*אינהו עדיפי מיניה ואיהו עדיף מינייהו: אינהו עדיפי מיניה דאינהו נביאי ואיהו לאו נביא ואיהו עדיף מינייהו דאיהו חזא ואינהו לא חזו, וכי מאחר דלא חזו, מאי טעמא איבעות? אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזי, אמר רבינא ש"מ האי מאן דמבעית אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי, מאי תקנתיה? *לינשוף מדוכתיה ארבעה גרמידי אי נמי ליקרי קרית שמע, ואי קאי במקום הטנופת לימא הכי עיזא דבי טבחא שמינא מינאי. °למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו' א"ר תנחום: דרש בר קפרא בציפורי - מפני מה כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח וזה סתום? ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג - אמרה מדת הדין לפני הקב"ה: רבש"ע ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח, חזקיה שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח? לכך נסתתם, מיד פתחה הארץ ואמרה לפניו "רבש"ע אני אומרת לפניך שירה תחת צדיק זה ועשהו משיח" פתחה ואמרה שירה לפניו שנאמר °מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק *וגו' אמר שר העולם לפניו: רבש"ע צביונו עשה לצדיק זה, יצאה בת קול ואמרה "רזי לי רזי לי", אמר נביא אוי לי אוי לי עד מתי, יצאה בת קול ואמרה °בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו" ואמר רבא ואיתימא ר' יצחק *עד דאתו בזוזי ובזוזי דבזוזי. °משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל וגו' א"ר יוחנן אותו מלאך הממונה על הרוחות דומה שמו, נתקבצו כל הרוחות אצל דומה אמרו לו "שומר מה מלילה שומר מה מליל" [א]אמר שומר אתא בקר וגם לילה, אם תבעיון בעיו שובו אתיו. תנא משום רבי פפיים גנאי הוא לחזקיה וסייעתו שלא אמרו שירה עד שפתחה הארץ ואמרה שירה שנא' "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וגו'" כיוצא בדבר אתה אומר °ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם תנא משום רבי פפיים גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו "ברוך" עד שבא יתרו ואמר "ברוך ה'". ויחד יתרו רב ושמואל - רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו ושמואל אמר שנעשה חדודים חדודים כל בשרו. אמר רב*[ב] היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמיה. °לכן ישלח האדון ה' צבאות במשמניו רזון מאי "במשמניו רזון"? אמר הקב"ה יבא חזקיהו שיש לו שמונה שמות ויפרע מסנחריב שיש לו שמונה שמות. חזקיה דכתיב °כי ילד יולד לנו בן ניתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום, והאיכא חזקיה? שחזקו יה. דבר אחר חזקיה - שחיזק את ישראל לאביהם שבשמים. סנחריב דכתיב ביה [ג]°תגלת פלאסר °פלנאסר °שלמנאסר °פול °סרגון (סרגין) °אסנפר רבא ויקירא, והאיכא 'סנחריב'? שסיחתו ריב. דבר אחר שסח וניחר דברים כלפי מעלה. א"ר יוחנן מפני מה זכה אותו רשע לקרותו 'אסנפר רבא ויקירא'? מפני שלא סיפר בגנותה של ארץ ישראל שנאמר °עד בואי ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם. רב ושמואל חד אמר מלך פקח היה וחד אמר מלך טיפש היה. למאן דאמר מלך פקח היה "אי אמינא להו עדיפא מארעייכו אמרו קא משקרת", ולמאן דאמר מלך טיפש היה אם כן מאי רבותיה? להיכא אגלי להו? מר זוטרא אמר לאפריקי ורבי חנינא אמר להרי סלוג. אבל ישראל ספרו בגנותה של ארץ ישראל כי מטו 'שוש' אמרי שויא כי ארעין, כי מטו 'עלמין' אמרו כעלמין, כי מטו 'שוש תרי' אמרי על חד תרין. °*ותחת כבודו [יקד] יקד כיקוד אש. א"ר יוחנן תחת כבודו ולא כבודו ממש *כי הא דרבי יוחנן קרי ליה למאני "מכבדותי" *רבי אלעזר אמר תחת כבודו ממש כשריפת בני אהרן, מה להלן *שריפת נשמה וגוף קיים אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים, תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה: פרעה שחירף בעצמו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו סנחריב שחירף

ע"י

אינהו עדיפי מיניה וכו'. איידי דגררא בעלמא קתני הכא ומילתא באפי נפשה היא וברוב ספרים אינה כתובה: **מ"ט איבעות.** דכתיב אבל חרדה גדולה נפלה עליהם: **לנשוף.** לדלוג: **במקום הטנופת.** דלא מצי קרי: **לימא הכי.** לאו כלומר לך אלא העזים והגיתני: מ"ם שבתיבת למרבה המשרה סתום לכך נסתם לומר נסתמו הדברים שעלו במחשבה ולא נעשה נ"א שביקש הקב"ה לסתום צרותיהן של ישראל שבקש לעשותו משיח, ומורי רבי פירש לפי שנסתם פיו של חזקיה ולא אמר שירה: **כל הנסים הללו.** שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו: **שר העולם.** מלאך שכל העולם מסור בידו: **שמענו צבי לצדיק.** שר העולם שאמר עשה צביונו של צדיק: **רזי לי רזי לי.** נסתרות שלי הן ואני יודע על מה מעכב: **אמר נביא אוי לי עד מתי.** יבא משיח: **עד דאתי בזוזי ובזוזי דבזוזי.** עד שנתבזזו שונאי ישראל כמה פעמים: **שר הרוחות.** שהנשמות נפקדות אצלו והיינו "משא דומה" כך אמר דומה: אלי קורין הרוחות על עסקי שעיר עשו ואומר לי שומר מה מלילה הקב"ה שהוא שומר מה אומר מן הגלות שהוא כלילה: **שומר מה מליל.** מה דבר מתי קץ הגאולה מליל זה: **אתא בקר.** בתמיה, ואית ספרים דלא כתיב בהו וכן אמר להם השר כך אמר שומר הקב"ה, אתא בקר גאולה תבא וגם לילה אבל מתחלה תהיה גלות הרבה נ"א שיגאלו ויבנה מקדש שני ויחזרו ויגלו גלות זה נ"א וגם לילה לרשעים וכן תרגומו מוכיח אית אגר לצדיקיא ואית פורענות לרשיעיא: **אם תבעיון.** אם תבקשו להגאל: **בעיו.** בקשו רחמים: **שובו.** בתשובה ואתיו לגאולה: **גנאי הוא.** דבר מגונה עשו: **חרב חדה.** שמל את עצמו ונתגייר: **חדודין חדודין.** קמטין קמטין שהיה מיצר אחד על מפלת מצרים: **גיורא עד עשרה דרי.** הכי הוה משל בני אדם ומיהו יתרו לאו עשירי הוה: **פלא** יועץ אל גבור אבי עד שר שלום: **שחיזק ישראל.** העוסקין בתורה כדלקמן: **תגלת פלאסר.** שם אחד הוא דכתיב בימי פקח בן רמליה בא תגלת פלאסר מלך אשור: אסנפר חד רבא חד ויקירא חד: **כלפי מעלה.** כדלקמן שחירף ע"י מלאך: **אל ארץ כארצכם.** ולא אמר מוטבת מארצכם: **קא משקרת.** שהרי אין ארץ מעולה הימנה ולכן לא אמר מוטבת מארצכם: **להיכא אגלינהו.** סנחריב לעשרת השבטים דכתיב (מלכים ב יח) וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי, הי ניהו אותן מקומות: **אבל ישראל.** כי אגלינהו סנחריב ספרו בגנותה של א"י דכי מטו לאותו מקום ששמו שוש אמרו שויא לארעין, זאת הארץ שויא לארצנו, וכשבאו למקום ששמו 'עלמין' אמרו כי עלמין זה המקום שוה לירושלים שנקראת בית עולמים: **כשבאו למקום ששמו שוש תרי אמרו על חד תרין.** כלומר זה יפה פי שנים כמקומנו ועל שם כך נקראו כל אותן מקומות כך: **ה"ג תחת כבודו ולא כבודו ממש.** 'דכבודו ממש' משמע בשרו וגופו, 'תחת כבודו' משמע תחת הגוף והבשר כלומר נשמה שבתוך הגוף והשתא אמר תחת כבודו ולא כבודו ממש = נשמה שבתוך הגוף אלא האי כבודו היינו בגדיו דתחת בגדיהם נשרפו וכי הא דרבי יוחנן וכו' דכל הגוף נשרף תחת הבגדים ולא גרסי' תחת כבודו ולא תחת כבודו ממש דמשמע דמקרא נפקא לזה דהאי 'תחת כבודו' לא תחת כבודו ממש ומהיכא תיפוק ליה האי, אבל השתא דדרשא בעלמא דריש ליה: **תחת כבודו ממש.** תחת גופו ממש שהגוף קיים ונשמה נשרפת: **בעצמו.** הוא עצמו ולא ע"י שליח לא היה בזוי כל כך ולכך הקב"ה כמו כן נפרע ממנו בעצמו ולא נתבייש כל כך דאינו דומה מתבייש מן הגדול למתבייש מן הקטן:

על

מסורת הש"ס

[מגילה ג׳]

[סוטה מ"ב]

ישעיה ט

ישעיה כד

שם

שם כא

[כא: יב]

שמות יח

ישעיה י

שם ט

מלכים ב טו

דה"ב כח

מ"ב טו

ישעיה כ

מלכים ב יח

ישעיה י

שבת קיג.

ב"ק לח:

[לעיל נב. זבחים קטו:]

*ה המשך (כא:יב) אומר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו שובו אתיו."

הגהות הגר"א

[א] גמ' שומר מה מליל. נ"ב לא אתא בוקר כן גי' רש"י: [ב] שם אמר רב. נ"ב ספא: [ג] שם תגלת פלאסר. נ"ב פלסר פלנסר וזה סדרן פול תגלת פלאסר (מ"ב טו) תגלת פלסר (שם טז) תלגת פלנאסר תלגת פלנסר (דה"א ה) שלמנאסר סרגון אסנפר (וכזה א"צ למה שדחק רש"י בד"ה אסנפר):

גליון הש"ס

רש"י ד"ה גיורא וכו' לאו עשירי הוה. ובבחיי פרשת יתרו דעברה דורות ממצרים בן חם עד יתרו:

נושא

הנסיון לעשות חזקיה המלך - משיח (מה שלא נעשה לדוד)

מבנה

=

דוברים שונים בנושא הנ"ל

*ה משך הפסוק: ואומר רזי לי רזי לי אוי לי בוגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו"

[כתובות קיב: פירוש באים שודדים על ארץ ישראל ובאים שודדים אחרים ושודדים המשודדים וישראל עמהן. ערוך בערך בז ד']

מבנה

△ דברי ר' פפיים

→ "גנאי... שלא אמרו..."

ילקוט איתא רב פפא

נושא (עד 13.)

סנחריב

1) בא לכבוש את ירושלים

2) מפלתו

3) מיתתו

מבנה

◇ ב' מ"ד אם סנחריב הי' טפש או חכם במה שאמר "ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם"

[שבת קיג:]

[ועי' היטב (תוס') בשבת קיג: דהא שם בגמרא ובפרש"י דהתם שינויים גדולים בלשון ובגרס' אחרת וצריך ישוב למחד]